

Stichting Vamex aangewezen voor examinering

□ Arie Kwak en Annie Kempers

De Stichting VAMEX is door het Ministerie van Verkeer en Waterstaat voor de periode 1 januari 2007 tot en met 31 december 2011 aangewezen als de enige exameninstelling voor het maken en afnemen van de examens klein vaarbewijs. Aan deze examens, die landelijk worden afgenomen, nemen op jaarbasis ongeveer 30.000 kandidaten deel. Aan deze beschikking is een aantal voorwaarden verbonden om zowel de kwaliteit en de integriteit van de examinering als het toezicht op de examenstructuur als geheel veilig te stellen.¹

Wat is een klein vaarbewijs?

Afhankelijk van grootheden als lengte en snelheid van het schip, het aantal passagiers en het al of niet bedrijfsmatige gebruik, moet een schipper bij het varen op de binnenwateren in het bezit zijn van een vaarbewijs. Een groot vaarbewijs is verplicht voor als bedrijfsmatig aangemerkte schepen. Een schipper moet – kort gezegd – een klein vaarbewijs hebben indien hij vaart met een schip van 15 meter of langer of met een motorboot die sneller dan 20 km per uur kan varen.

Document versus getuigschrift

Het klein vaarbewijs is een vorm van een persoons-certificaat dat wordt afgegeven door de Minister van Verkeer en Waterstaat. De minister heeft deze bevoegdheid gemandateerd aan de hoofd directeur van de ANWB. Het document klein vaarbewijs is iets

anders dan het getuigschrift dat kandidaten krijgen na het afleggen van het examen met goed resultaat. Afgifte van een klein vaarbewijs vindt plaats na overlegging van verklaringen. Zo moet de potentiële schipper naast het overleggen van een geneeskundige of eigen verklaring, ook aantoonbaar maken te beschikken over kennis en bekwaamheid om het schip te voeren. Deze laatstgenoemde eisen staan in het examenprogramma behorend bij de regeling examen klein vaarbewijs. Het onderzoek of de aanvrager voldoet aan deze eisen, geschiedt door exameninstellingen die op grond van de Binnenschepenwet door de Minister van V&W zijn aangewezen. Deze instellingen maken de examenvragen en geven een verklaring (getuigschrift) af indien het onderzoek (examen) met gunstig gevolg heeft plaatsgevonden.

De organisatie van de examens

Tot 1 januari 2007 waren de ANWB, het Watersportverbond, De Nederlandsche Motorboot Club, de Nederlandse Waterski en Wakeboard Bond en de Koninklijke Nederlandse bond tot het redden van drenkelingen KNBRD als exameninstellingen aangewezen. Een gezamenlijk secretariaat werd gevoerd door de Stichting VAMEX waar de KNBRD geen deel van uitmaakte. De bonden waren tevens verantwoordelijk voor de examencommissie die de examens samenstelde en beschikbaar stelde aan de vijf door de minister aangewezen exameninstellingen. Aan het met goed gevolg afgelegde examen, dat werd afgenomen door een van de vijf exameninstellingen, werd een VAMEX-getuigschrift toegekend. De af te nemen examens werden door de minister vastgesteld. Het toezicht van de overheid was beperkt.

De situatie voor de komende vijf jaar

Vanaf 1 januari 2007 is een vijftal belangrijke en voor de inrichting van het toezicht essentiële wijzigingen doorgevoerd:

- 1 De meest in het oog springende wijzigingen zijn dat voorheen de afzonderlijke bonden waren aangewezen als vijf afzonderlijke exameninstellingen

Het klein vaarbewijs is een vorm van een persoonscertificaat

- en dat nu dan de VAMEX als enige exameninstelling is aangewezen. Door het aanwijzen van de VAMEX is de feitelijke situatie geformaliseerd, zijn de verantwoordelijkheden duidelijker en kan ook het toezicht optimaal worden ingericht.
- 2 Er is kwaliteitsborging van het examensysteem. Om de kwaliteit van het systeem van examinering te borgen, stelt de aangewezen exameninstelling zich onder toezicht van een kwaliteitsborgingsinstelling. In dit geval de Examenkamer en haar gecommiteerden. Daarbij stelt de toezichthoudende instelling ook de examens, de itembank vast. Voor de goede orde zij opgemerkt dat voor het uitoefenen van dit toezicht niet het ministerie maar de VAMEX een relatie aangaat met de Examenkamer. Het ministerie keurt wel deze relatie goed.
 - 3 Er is informatieverplichting en er zijn interventiemogelijkheden. Voor adequaat toezicht is informatie nodig om een oordeel te kunnen vellen over het functioneren/presteren van de exameninstelling (met name op het gebied van rechtmatigheid, doelmatigheid en kwaliteit van de examens) en op basis daarvan te kunnen ingrijpen. Aan de informatieverplichting wordt door de exameninstelling jaarlijks uitvoering gegeven door middel van een jaarrapportage die beschikbaar wordt gesteld aan het ministerie met daarin
 - 4 onder andere de bevindingen van de Examenkamer. Als het nodig is, heeft de aangewezen exameninstelling de plicht op verzoek van het ministerie nadere informatie te verstrekken. Het toezicht is verbeterd. In het verbeterde systeem is thans, rekening houdend met de inzichten daaromtrent, het bestuurlijk en financieel toezicht neergelegd bij het DGTL (Directoraat Generaal voor Transport en Logistiek). Vanwege de belangrijke rol van de kwaliteitsborgingsinstelling (Examenkamer) behoeft het DGTL normaliter in de praktijk geen verder toezicht uit te oefenen op de kwaliteit van de examinering. Slechts bij een vermoeden van onvoldoende functioneren, organiseert de overheid (in de vorm van het DGTL) ad hoc het dan nodig geoordeelde toezicht of gaat over tot andere interventies.
 - 5 De VAMEX heeft in het kader van de aanwijzing de plicht een domeinadviescommissie in te richten die zich bezig houdt met de beleidsvragen ten aanzien van het examendomein i.c. de eindtermen, alsmede met het beleid ten aanzien van de examinering. Deze commissie vormt een afspiegeling van de partijen die belang hebben bij een veilige en vlotte vaart op de binnenwateren. De opleiders klein vaarbewijzen zijn of vertegenwoordigd in deze commissie of worden anderszins uitgenodigd inspraak te hebben met

De af te nemen examens worden door de minister vastgesteld

betrekking tot het examenbeleid. De domeinadviescommissie komt ten minste een keer per kalenderjaar bijeen.

- 6 Daarnaast is vanuit het ministerie aangegeven dat de VAMEX en het CBR gezamenlijk een raad van advies formeren waarbij structureel tweemaal per jaar een uitwisseling van expertise plaatsvindt en besturen van beide organisaties worden geadviseerd.

Publiek belang

Het publieke belang van de taken van de exameninstelling is gelegen in de toelating van personen tot de binnenvaart en het voldoende waarborgen van de veilige vaart met het schip op de binnenwateren. Het is in het eigen belang en in het belang van medevaarweggebruikers dat een bepaald soort vaartuig wordt bestuurd door iemand die daartoe over voldoende kennis van de betreffende vaarregels en van veiligheidsvoorzieningen beschikt. Deze kennis wordt door de VAMEX als exameninstelling getoetst met behulp van een examen.

De aard van de werkzaamheden leent zich goed voor de verrichting ervan op enige afstand van het ministerie en met behulp van de participatie van de relevante maatschappelijke organisaties (de watersportbonden). Participatie van de bonden bij de examinering is belangrijk omdat de bonden bij uitstek signalen uit de omgeving van de kandidatschippers (klein vaarbewijs) op kunnen pakken.

Het toezicht op de examens en de examinering

De minister heeft bij beschikking de Examenkamer gemandateerd om namens haar de examens vast te stellen. Daarnaast is er sprake van toezicht bij de examinering van de schriftelijke examens die in 2007 op 16 locaties vier keer per jaar worden afgenomen. Gestreefd wordt in 2008 geheel of bijna geheel over te gaan op beeldschermexamens op vier locaties waardoor er dagelijks wordt geëxamineerd. Bij beeldschermexamens worden uit het bestand van examenvragen steeds nieuwe beeldschermexamens gegenereerd. Het toezicht richt zich op de kwaliteitsbewaking van het gehele bestand en op de toetsmatrijs. Daarnaast wordt steekproefsgewijs toezicht gehouden op de uitvoering van de beeldscherm-examinering.

Concreet houden de toezichtactiviteiten het volgende in:

- De bewaking dat eindtermen deskundig zijn omgezet naar een omschrijving van de examenstof en exameneisen.
- De bewaking dat examenstof deskundig en representatief wordt omgezet naar examens van gelijke zwaarte door middel van het valideren van de examenvragen en de toetsmatrijs.
- De bewaking dat het examenreglement en de examenprocedures voldoen aan algemeen aanvaarde eisen van behoorlijk examineren, waaronder een voldoende scheiding tussen examineren en opleiden zoals geformuleerd in bijlage 2 alsmede een zorgvuldige behandeling van personen en instellingen en een zorgvuldige behandeling van bezwaarschriften en klachten.
- Het inrichten van een operationeel toezichtstelsel waarbij onafhankelijke gecommiteerden van de Examenkamer toezien op de naleving van het examenreglement en de examenprocedures tijdens de examinering en het proces van het valideren van examenvragen en toetsmatrijs.

Bij klachten over examens dient men zich te richten tot het bestuur van de exameninstelling. Bij bezwaren kunnen kandidaten zich richten tot de examencommissie. Het eventuele beroep wordt aangetekend bij het College van Beroep van de Examenkamer. Het toezicht op de examinering klein vaarbewijs is met de inschakeling van de Examenkamer zodanig geregeld dat de overheid slechts het systeem en het financieel toezicht behoeft uit te oefenen. Met de inrichting van het stelsel op deze wijze kan de minister op een verantwoorde wijze uitvoering geven aan de wettelijke verantwoordelijkheden.

Noot

- 1 Hiervoor is de exameninstelling als ZBO (Zelfstandig Bestuursorgaan) verplicht verantwoording af te leggen aan het ministerie en de examinering aan een voortdurende kwaliteitsborging te onderwerpen van de Stichting Examenkamer. Daarbij moeten er een domeinadviescommissie en een raad van advies worden ingericht.

□ De heer A. Kwak is bestuursvoorzitter van de stichting VAMEX en mevrouw Dr. A. Kempers is directeur van de Stichting Examenkamer.